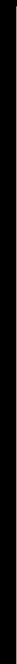

„Zemsta” w reż. Andrzeja Wajdy (2002)

Fredro teatralny czy filmowy?

Scenariusz lekcji do wykorzystania na lekcjach języka polskiego
w klasach VII lub VIII szkół podstawowych.

Opracowała: **Anna Równy**

Przedmiot: **język polski**

Czas trwania zajęć: **45 minut**

Cele lekcji:

Uczeń:

- poznaje cechy i sposoby adaptacji tekstu literackiego;
- poznaje biografię i dokonania twórcze Andrzeja Wajdy;
- wyszukuje, nazywa i utrwała środki wyrazu charakterystyczne dla filmu i teatru.

Metody i formy pracy:

- „burza mózgów”,
- wywiad,
- praca z tekstem kultury,
- praca w parach,
- praca w grupach.

Materiały pomocnicze:

- karty pracy,
- dostęp do Internetu.

Przed lekcją:

- Temat należy przeprowadzić po omówieniu „Zemsty” Aleksandra Fredry.
Film można obejrzeć na platformie VOD Warszawa pod adresem:
<https://vod.warszawa.pl/strona/produkt/vod/08f5c79e-a950-4fc7-909b-83277cb75c5a/zemsta>

Przebieg lekcji:

1. Rozpocznij od rozmowy z uczniami, czy łatwo w czasach współczesnych adaptuje się dramat, który powstał w romantyzmie? Pozwól uczniom na swobodne wypowiedzi, które pozwolą Ci zorientować się, czy film był dla nich zrozumiały i jaki był jego odbiór.
2. Poproś uczniów, żeby wykorzystali własne smartfony i wyszukali w Internecie informacje o Andrzeju Wajdzie, w których zwrócą uwagę na związki reżysera z filmem i teatrem. Po 5 minutach poproś ochotników o przedstawienie najważniejszych faktów. Zwróć uwagę uczniów na fakt, że działalność teatralna Andrzeja Wajdy była nie tylko zauważalna w jego pracy twórczej, ale i doceniana.
3. Podaj temat lekcji i zapowiedz, że będziecie zajmować się odpowiedzią na pytanie, na ile w filmowej adaptacji „Zemsty” zrealizowanej przez Andrzeja Wajdę istotne były jego doświadczenia w pracy w teatrze?
4. Rozdaj uczniom **Kartę pracy nr 1** i poproś, żeby przeczytali tekst i odpowiedzieli na pytania pod nim. Uczniowie pracują w parach, tak jak siedzą w ławkach. Po upływie max. 10 minut wybrani uczniowie odczytują wyniki prac.

Przygotuj karteczki w TRZECH kolorach i napisz na nich:

1. ELEMENTY ŚWIADCZĄCE O WIERNOŚCI DZIEŁU LITERACKIEMU W FILMOWEJ ADAPTACJI „ZEMSTY” W REŻ. A. WAJDY
2. RÓŻNICE MIĘDZY FILMOWĄ ADAPTACJĄ „ZEMSTY” W REŻ. A. WAJDY A PIERWOWZOREM LITERACKIM
3. DODATKOWE MOŻLIWOŚCI ODBIORU DZIEŁA A. FREDRY STWORZONE PRZEZ TECHNIKĘ FILMOWĄ.

5. Kierując się liczbą uczniów, przygotuj taką liczbę karteczek, żeby każdy mógł wylosować jedną i tym samym był przyporządkowany do grup zadaniowych o powyższych nazwach. Po wylosowaniu grup tematycznych uczniowie pracują w zespołach, przygotowując argumenty do rozwinięcia zagadnienia przyporządkowanego określonej grupie. Czas pracy 5 minut. Po upływie wyznaczonego czasu uczniowie przedstawiają wyniki wypracowane w grupach. Uwaga: gdyby zadanie okazało się zbyt trudne dla danej klasy, to pomóż uczniom, tworząc na bieżąco pytania pomocnicze i naprowadzając ich na rozwiązania. Zainspiruj się poniższymi wskazówkami.

Przykładowe odpowiedzi (materiał dla nauczyciela):

Ad. 1. *Np.: przebieg zdarzeń i wierny sposób odtworzenia konfliktu z tekstu Fredry; wykorzystanie języka dramatu; przywołanie postaci pochodzących z dramatu.*

Ad. 2. *Np.: Akcja w filmie rozgrywa się zimą (sceneria zimowa); akcja dzieje się w wieku XVIII, nie w XIX w. (w dramacie ok. 1815 r.); reżyser wyprowadza akcję z pomieszczeń na zewnątrz (dziedziniec Zamku Ogrodzieniec we wsi Podzamcze, 2 km na wschód od Ogrodzieńca); zmiana kolejności scen, inna niż u Fredry; kamera eksponuje to, co w danej chwili jest najważniejsze wg inscenizatora/reżysera; elementy scenografii, np. mur, który przechodzi nie tylko przez podwórze, ale i przez pomieszczenia.*

Ad. 3. *Np.: Możliwości techniczne pracy kamerą (zbliżenia, eksponowanie mimiki aktorów, ruchy kamery); możliwość przechodzenia z przestrzeni do przestrzeni; kamera jest nie tylko okiem, ale i uchem; możliwości techniczne montażu filmowego; widz ma możliwość powrócić do obejrzanej sceny, dokonać ponownej analizy i interpretacji (VOD, DVD).*

6. Podsumuj lekcję, przeprowadzając krótki wywiad z uczniami, czy film zachęcił ich do sięgnięcia po inne adaptacje dzieł literackich Andrzeja Wajdy (np. „Pana Tadeusza”) i czy zainteresował ich samą postacią reżysera? Pozwól uczniom na swobodne wypowiedzi.

Praca domowa:

Wybierz jedną z postaci dramatu Aleksandra Fredry i porównaj ją z filmowym bohaterem/filmową bohaterką z „Zemsty” Andrzeja Wajdy. Zwróć uwagę na: kostiumy, charakterystykę i ewentualne rekwizyty przypisane postaci. Swoje spostrzeżenia opisz w minimum 100 słowach.

KARTA PRACY NR 1

Waszym zadaniem będzie przyjrzenie się ścieżce dźwiękowej „Wesela” w reż. Andrzeja Wajdy.

Dlaczego pracuję w teatrze?

1. Po pierwsze - w teatrze z zasady spotykam się z tekstem, który przetrwawszy swój czas, stał się nieśmiertelny. Staram się wszystkimi sposobami zrozumieć, co mówi do mnie Szekspir, Czechow czy Strindberg. Nie przerabiam ich tekstów, nie „ulepszam” scen, nie zmieniam dialogów, nie adaptuję. Tygodniami czytam z aktorami tekst z wiarą, że znajdę odpowiedź. Ta praca czyni mnie lepszym, uważniejszym a też ambitniejszym, ponieważ wiem, że już przede mną robili to inni również z nadzieją odkrycia tajemnicy, że jestem tylko jednym z wielu. (...) Reżyser w teatrze musi iść za tekstem, a wszystkie odkrycia wynikają tylko z głębszego zrozumienia tego, co napisał autor... To właśnie określa rolę reżysera, która w kinie jest z konieczności przesadzona.
2. W teatrze spotykam się oko w oko z aktorem. Wytrzymać to spojrzenie. Odpowiedzieć na każde pytanie, które mi stawia (czasem również odpowiedzi: Nie wiem). Nie mogę bowiem skryć się za kamerą, jak robię to nieraz - realizując film, albo odesłać go do innych, których tylu kręci się w czasie zdjęć na planie. Aktor w teatrze ma świadomość, że tylko i wyłącznie on, wychodząc na scenę, bierze na siebie klęskę przedstawienia. To daje mu poczucie własnej wartości, podczas kiedy wielu aktorów, zwłaszcza rzadko grających w filmie, czuje się tylko śrubką w ogromnej machinie kina. Próby analityczne, ćwiczenia, próby na scenie, niekończące się rozmowy w teatrze i poza nim zbliżają mnie do aktorów, pozwalają poznać ich lepiej, odkryć coś więcej, niż mogę dostrzec w pobieżnym z konieczności kontakcie z nimi w czasie realizacji filmu, kiedy, zagoniony, nie mam nawet czasu przejść z nimi na „ty”. Poprzez stół, który jedynie odgradza mnie od aktorów, patrzę im w oczy - bo wiem, że nie ukryję mojej niewiedzy. W kinie z zasady grają aktorzy, którzy dobrze umieją radzić sobie sami, szybko proponują reżyserowi różne rozwiązania, są elastyczni i zdecydowani równocześnie. (...)
3. Trzecią nauką, którą staram się wyciągnąć z teatru, jest sprzeczność, jaką dostrzegam pomiędzy „naturalnością” kina, które imituje rzeczywistość, a „sztucznością” teatru. Teatr w o wiele większym stopniu wymaga od reżysera poczucia formy, umiejętności stopienia wszystkiego, co dzieje się na scenie, w konsekwentną stylistycznie całość. (...)
4. To, i wiele podobnych doświadczeń wyniesionych z teatru, uczy mnie rozróżniania tego, co tylko naturalne, od tego, co prawdziwe. Teatr jest sztuką formy. Imitacja życia, którą żyje kino, jest mu głęboko wstrętne. Miejscem teatru jest scena i widownia. Aktor i widz są dwoma nieodzownymi elementami jego istnienia. A zatem miejsce reżysera jest skromne - dopomóc aktorom, dodając im otuchy i być dla nich pierwszym widzom na pustej sali w czasie prób. Zrobić tak, ażeby nie przeszkadzali sobie wzajemnie, wydobyć akcenty, które pozwalają zrozumieć akcję i treść utworu. Mało i dużo, w zależności od sposobu potraktowania tego zadania.

5. Często pytają mnie, dlaczego zajmuję się teatrem, którego dzieła znikają z czasem i tak łatwo są zapomniane, skoro mam możliwość realizowania filmów, które zostają na zawsze i trwają, mając szansę wzruszania i bawienia przyszłych pokoleń? Otóż właśnie ta nietrwałość i ulotność prawdziwie i głęboko wiąże mnie z teatrem, ponieważ nie tylko potrzeba nieśmiertelności i chęć przetrwania jest naturalną potrzebą człowieka, ale świadomość nicości i śmierci pociąga nas również, a nawet z wiekiem coraz bardziej.

Źródło: <https://ckf.waw.pl/o-patronie>

Ćwiczenie 1

1. Wymień trzy powody, dla których Andrzej Wajda ceni pracę w teatrze (akapity 1-3).
2. Jakie charakterystyczne i nie do zastąpienia cechy teatru wymienia reżyser? (akapit 4.)
3. Dlaczego Andrzej Wajda tak często w swojej karierze wracał do teatru, pomimo możliwości realizacji produkcji filmowych? (akapit 5.)

Centrum Kultury Filmowej im. Andrzeja Wajdy

Biuro

ul. Szpitalna 5/18
00-031 Warszawa

Studio U20

Al. Ujazdowskie 20
00-478 Warszawa

ckf@ckf.waw.pl
+48 518 640 875

[ckf.waw.pl]

Facebook: www.facebook.com/CentrumKulturyFilmowej

Instagram: www.instagram.com/ckf_im.andrzejawajdy

YouTube: www.youtube.com/c/CentrumKulturyFilmowejimAndrzejaWajdy

Linkedin: www.linkedin.com/company/centrum-kultury-filmowej-im-andrzeja-wajdy

Spotify: <https://open.spotify.com/user/wsb85x5614fuqtxfn12f0i0n>

Newsletter dla nauczycieli: <https://open.spotify.com/user/wsb85x5614fuqtxfn12f0i0n>